

Měsíc podpory integrity a transparentnosti

Seminář 3. MEZINÁRODNÍ PRÁVNÍ INSTRUMENTY PROTI KORUPCI

24. března 2011, Americké centrum (Tržiště 13, Praha 1)

VÝSTUP ZE SEMINÁŘE

Mezinárodní právní instrumenty v oblasti předcházení korupci upravují postupy státu i chování soukromého sektoru směrem k větší transparentnosti a odpovědnosti. Seminář se zabýval mezinárodními úmluvami proti korupci a jejich zaváděním do české praxe, americkým a britským protikorupčním zákonem a jeho dopady na české podnikatelské prostředí. Diskuse se zaměřila na některá specifická témata, jako např. whistleblowing z pohledu korporátního i mezinárodněprávního či mezinárodně právní pomoc nebo „compliance“ mechanismy uvnitř firem. Český pohled byl doplněn o zkušenosti expertů z Velké Británie, Německa a USA.

Opatření směřující k plnému využití mezinárodních právních instrumentů proti korupci

Závěry vyplývající ze semináře lze shrnout především do následujících bodů:

1. Zařadit ratifikaci mezinárodně právních instrumentů proti korupci mezi politické priority

Ze 14 mezinárodních úmluv a jejich protokolů vztahujících se k organizovanému zločinu, podvodům a korupci Česká republika ratifikovala pouze jednu a zaujala s přehledem poslední místo ze zemí Evropské unie. Druhá země s nejmenším počtem ratifikovaných úmluv, Irsko, jich ratifikovalo osm. Klíčovou úmluvu OSN proti korupci (UNCAC) dosud neratifikovaly pouze tři státy EU, včetně ČR.

Tento stav zároveň ukazuje, jakou má oblast korupce prioritu v domácí politice, ale zejména vysílá velmi vážný negativní signál do zahraničí, že Česká republika nebere boj s korupcí vážně. Kromě mezinárodně-politických škod jsou zde i přímé škody ekonomické, protože podobné signály pozorně sledují i skupiny investorů.

2. Zajistit plnou implementaci jednotlivých ustanovení mezinárodních protikorupčních úmluv, včetně vybudování implementačního mechanismu

Mezinárodně právní instrumenty nejsou jen jednotlivá ustanovení úmluv, ale i navazující protokoly a doporučení monitorovacích orgánů. Zejména monitorovací orgány vykládají a specifikují některá obecnější ustanovení úmluv, ale také reagují na aktuální společenský vývoj. Udržování dialogu s těmito monitorovacími orgány, přenos jejich doporučení do České republiky a zvýšení informovanosti odborné veřejnosti o těchto doporučeních umožní lépe udržet krok s protikorupčními aktivitami mezinárodního společenství.

3. Plně využívat možností, které dává mechanismus mezinárodně právní pomoci

Řada korupčních případů má významný příhraniční a mezinárodní aspekt. Odpovědné vyšetření těchto kauz v úzkém národním rámci není možné a intenzivní mezinárodní spolupráce orgánů činných v trestním řízení je nezbytná. S mechanismem mezinárodní právní pomoci by měly být podrobně obeznámeny orgány činné v trestním řízení na všech úrovních, aby byly připraveny ho využívat od samého počátku trestního řízení, kdy se mezinárodní prvek objeví. Úmluva OECD přesně míří na zákaz uplácení zahraničních veřejných funkcionářů.

4. Sledovat a plně využívat mezinárodní doporučení a příklady ochrany oznamovatelů korupce („whistleblowerů“)

Ochrana osob, které jsou ochotny upozornit na případy korupce, tzv. „whistlebloweři“ tvoří jeden z pilířů protikorupčního úsilí. Např. Úmluva OSN proti korupci o ochraně whistleblowerů hovoří v článku 32 a 33. Různá doporučení lze nalézt i v dalších mezinárodních dokumentech. Zohlednění mezinárodních závazků a využití zahraničních zkušeností pomůže zlepšit nedostatečnou pracovně-právní i trestní ochranu whistleblowerů v České republice.

5. Věnovat pozornost protikorupčním aktivitám v podnikatelském sektoru

Na úzkou vazbu mezi korupcí ve veřejné správě a podnikatelském sektoru poukázal profesor Kai Bussmann na 2. semináři věnovaném profesionální a apolitické veřejné správě. Hospodářské a obchodní komory, další profesní sdružení a dle svých možností i stát by měl podporu a rozvíjení protikorupčních aktivit zařadit do svého programu. Je nutné dostat do hry také podnikatelské svazy sdružující zejména místní firmy a podnikatele.

6. Zákonem upravit preventivní protikorupční opatření podnikatelských subjektů

Legislativní normy, které upravují činnost podnikatelských subjektů směrem k realizaci opatření směřujících k prevenci korupce, představují efektivní, byť náročný, protikorupční nástroj. Zkušenosti z implementace amerického „The Foreign Corrupt Practices Act“ a britského „The UK Bribery Act“ by měly být využity pro zahájení prací na zavedení podobných instrumentů do českého právního řádu.

7. Propagovat a podporovat „compliance system“ v českém podnikatelském prostředí

Řada vyspělých firem má vybudovaný „compliance system“ na prevenci, detekci a řízení korupčních rizik. Významné poradenské firmy již mají dostatek zkušeností jak se zaváděním protikorupčních mechanismů, tak s analýzou rizik a detekcí podvodů. Účinné preventivní mechanismy mají potenciál zásadně snížit ztráty z podvodů, změnit interní kulturu firmy a předejít případným reputačním rizikům. Profesní sdružení by se měla zasadit o propagování těchto systémů a jejich zavádění do širšího okruhu podnikatelských subjektů. Státní orgány by mohly zvážit možnosti podpory zavádění těchto systémů, např. prostřednictvím strukturálních fondů.

Na semináři vystoupili:

J.E. Sian MacLeod (UK)

Velvyslankyně Spojeného království Velké Británie a Severního Irska

Filip Melzer (CZ)

Náměstek ministra spravedlnosti ČR

Viktor Čech (CZ)

Náměstek ministra vnitra ČR

Pavel Šturma (CZ)

Vedoucí katedry mezinárodního práva, Právnická fakulta UK

Helena Lišuchová (CZ)

Vedoucí samostatného oddělení mezinárodní spolupráce, Ministerstvo spravedlnosti ČR

Stanislav Mečl (CZ)

Náměstek nejvyššího státního zástupce

Alena Gajdůšková (CZ)

Místopředsedkyně Senátu Parlamentu České republiky

George Dallas (US)

International Corporate Governance Network

Katie Schoultz (UK)

Partner, Schoultz and Partners

Markus Lohmeier (DE)

Partner, Ernst&Young

Moderoval: David Ondráčka (CZ)

Transparency International - Česká republika